

Această publicație este realizată în cadrul proiectului „Consolidarea integrității în achizițiile publice”, implementat de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativă Sociale (IDIS) „Viitorul”, în parteneriat cu Fondul de Parteneriat pentru Transparență (SUA).

Buletinul informativ a fost elaborat cu asistența financiară a Fondului de Parteneriat pentru Transparență. Conținutul este responsabilitatea exclusivă a IDIS „Viitorul” și nu reflectă sub nicio formă punctele de vedere ale IDIS „Viitorul” și Fondului de Parteneriat pentru Transparență.

ACHIZIȚIILE PUBLICE IN VIZOR

BULETIN INFORMATIV

Nr. 3 (decembrie 2021)

CUPRINS

2 | NOUȚĂȚI LEGISLATIVE

A fost publicată noua Documentație standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii

4 | PRACTICI UNITARE

ANSC a creat o practică unitară pentru facilitarea procedurii de achiziție publică

5 | ACHIZIȚII ELECTRONICE

Funcționalități noi versus priorități ale sistemului electronic de achiziții MTender

7 | INTERVIU

VADIM ȚURCAN: „Achizițiile publice de lucrări necesită o planificare riguroasă, cunoașterea legislației și implicarea specialiștilor din domeniul construcțiilor”

10 | INSTRUIRE

Peste 30 de reprezentanți ai societății civile, mass-media și business și-au consolidat capacitățile în monitorizarea achizițiilor publice

13 | RAPORT

Riscurile persistente care amenință integritatea achizițiilor publice, potrivit experților

EDITORIAL

ACHIZIȚIILE DE LUCRĂRI REPREZINTĂ PESTE 4.5 MILIARDE DE LEI, JUMĂTATE DIN TOTALUL DE CONTRACTE ATRIBUITE

Vadim ȚURCAN,
*Expert în achiziții
publice*

Achizițiile publice de lucrări sunt probabil cele mai complexe proceduri din punct de vedere al întocmirii documentației de atribuire. Conform raportului Agenției Achiziții Publice în anul 2020, achizițiile de lucrări reprezintă peste 4.5 miliarde de lei, ceea ce constituie aproximativ 50% din totalul de contracte atribuite, după valoarea contractată. Un alt indicator ar complexității achizițiilor publice de lucrări reprezintă numărul total de contestații depuse de

către operatorii economici la Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor. Astfel în anul 2020 au fost depuse 510 de contestații, ceea ce reprezintă aproximativ 40% din totalul de contestații depuse.

Desfășurarea achizițiilor publice de lucrări necesită, în opinia mea, o planificare suplimentară riguroasă și implicarea specialiștilor din domeniul construcțiilor. În același timp, un domeniu specific care nu este acoperit sunt serviciile de consultanță și aici vorbim de consultanța în materie de reprezentantul beneficiarului și anume responsabil tehnic și controlul de autor.

A FOST PUBLICATĂ NOUA DOCUMENTAȚIE STANDARD PENTRU REALIZAREA ACHIZIȚIILOR PUBLICE DE BUNURI ȘI SERVICII

» Agenția Achiziții Publice informează că în Monitorul Oficial nr. 230-237 din 01.10.2021 a fost publicat Ordinul Ministerului Finanțelor cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii (nr. 115 din 15.09.2021).

Documentul a fost elaborat în scopul asigurării aplicării unei metodologii unice privind procedurile de achiziții publice de bunuri și servicii și reprezintă o instrucțiune pentru autoritățile contractante și ofertanți, care urmează a fi utilizată la inițierea și desfășurarea procedurilor de achiziții publice de bunuri și servicii.

Totodată, atenționăm asupra faptului, că în Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii sunt prezentate formulare pentru anunțuri de intenții, participare, atribuire a contractului, modificare a contractului, care urmează a fi utilizate de către autoritățile contractante în cazul desfășurării procedurilor de achiziții publice de bunuri și servicii.

Sursa: www.tender.gov.md

HARTA CHELTUIRII BANILOR PUBLICI - INSTRUMENTUL CARE TE AJUTĂ SĂ MONITORIZI ACHIZIȚIILE DIN LOCALITATEA TA

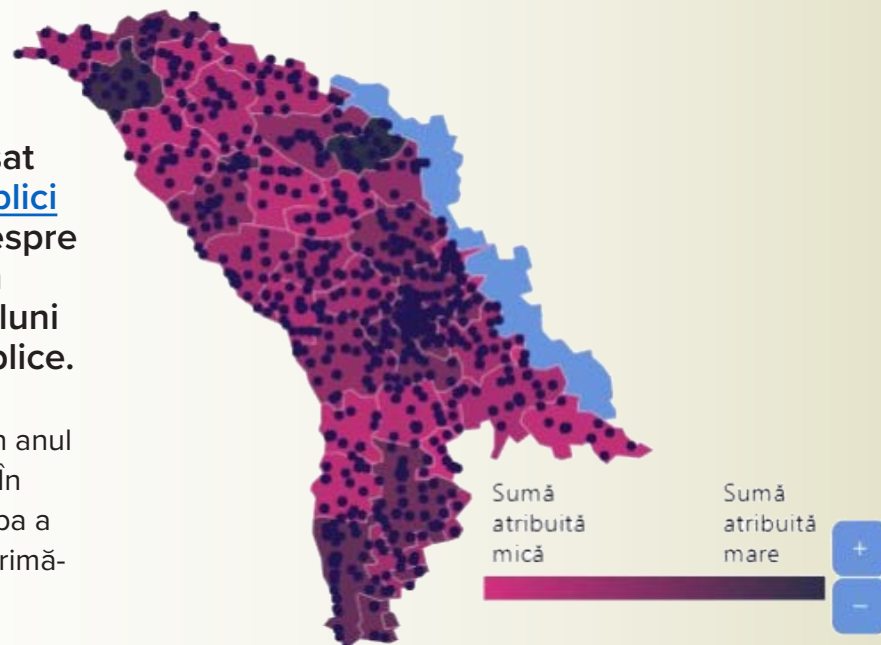
» Acum cetățenii pot urmări licitațiile care sunt făcute în Moldova printr-un singur click. TV8 a lansat [Harta cheltuirii banilor publici](#) care prezintă informații despre sumele de bani utilizate în fiecare raion în primele 11 luni ale anului în achizițiile publice.

Tot aici găsim lista instituțiilor care a inițiat în anul curent licitații și suma cheltuită de acestea. În plus, pentru oferi o mai multă claritate, echipa a realizat și două hărți separate, una pentru primării, iar alta pentru instituții medicale.

Pe lângă informațiile afișate, utilizatorii au posibilitatea să urmărească banii cheltuiți de o instituție publică prin abonarea la alerte privind aceasta. Astfel, abonații vor primi despre ce licitații sunt organizate de primăria locală, școală sau spitalul raional. Informațiile vor veni pe email. Mai mult în caz că observați o posibilă ilegalitate puteți semnaliza jurnaliștii TV8 iar aceștia vor investiga situația.

„Prin acest proiect noi ne-am dorit ca cititorii TV8 să fie activi, să se implice în viața comunităților lor, să se transforme în adevărați avertizori de integritate și să ne ajute pe noi să fim cu ochii pe banii publici. Astfel, va fi creată o punte între jurnaliști și oamenii din teritoriu, care cunosc mai bine situația la nivel local și ne pot furniza informații atât despre legăturile funcționarilor cu agenții economici cât și despre beneficiarii licitațiilor”, relatează Cristina Lujan, una din autoarele proiectului.

Utilizatorii care se vor abona la alerte vor primi informațiile de pe platforma M-Tender, dezvoltat de Ministerul Finanțelor. De aici sunt luate și informațiile despre achizițiilor publice lansate de instituțiile din țară.

„Cred cu tărie că digitalizarea și automatizarea interacțiunii dintre cetățeni și autoritățile publice poate duce la o mai bună dezvoltare a localităților, a implicării pro active a cetățenilor, dar și la împiedicarea actelor de corupție. Este important ca aceste sisteme de interacțiune cu cetățenii să fie implementate direct de autorități, însă în lipsa acestor soluții, am dezvoltat în paralel sistemul conectat la datele oficiale. Pentru că cetățenii merită să fie informați cum se cheltuie banii din taxele lor”, a precizat Constantin Copăceanu, cel care stă în spatele mecanismului de abonare și raportare.

Autorii proiectului: Constantin Copăceanu, Sergiu Niculiță, Cristina Lujan și Cristina Straton

Realizarea Harții cheltuirii banilor publici a fost posibilă datorită unui grant câștigat în cadrul celei de-a șaptea ediției a Hackathonului media „Puterea a cincea”, organizat de Centrul pentru Jurnalism Independent din Republica Moldova și Internews.

Sursa: www.tv8.md

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU SOLUȚIONAREA CONTESTAȚIILOR

A CREAT O PRACTICĂ UNITARĂ

PENTRU FACILITAREA PROCEDURII DE ACHIZIȚIE PUBLICĂ

» În contextul declarării stării de urgență în sănătate publică și pentru neadmiterea tergiversării desfășurării procedurilor de achiziții publice în contextul finalizării anului bugetar, Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor comunică faptul că urmare a soluționării mai multor contestații a creat o practică unitară pe anumite aspecte procedurale, iar autoritățile contractante urmează să țină cont de aceasta pentru a putea finaliza cu succes procedurile de achiziție publică inițiate.

Astfel, nesemnarea ofertei și a actelor aferente/conexe acesteia cu semnătură electronică avansată calificată este un fapt echivalent cu nedepunerea ofertei, iar orice ofertă depusă prin mijloace electronice de comunicare care nu are aplicată o semnătură electronică conform actelor

normative urmează a fi respinsă fără a fi puse în discuție eventuale explicații sau clarificări.

Indiferent de obiectul achiziției, ofertarea unor cantități mai mari decât cele solicitate de către autoritatea contractantă nu poate constitui un motiv plauzibil pentru respingerea unei astfel de oferte. Cu toate acestea, cantitățile urmează a fi ajustate conform necesităților autorității contractante.

Cu excepția cazului când ofertantul a fost descalificat la etapa de precalificare pentru depunerea unui formular DUAE defectuos, autoritatea contractantă este obligată să-i solicite documente justificative în vederea demonstrării eligibilității și capacității tehnice și financiare dacă acesta s-a clasat pe primul loc.

Garanția pentru ofertă care nu acoperă integral termenul de valabilitate al ofertei, se respinge de către grupul de lucru, respectiv nu poate fi apreciată ca o abatere neînsemnată, în măsura în care această eroare nu poate fi înlăturată fără a afecta esența ofertei.

Sursa: www.ansc.md

FUNCȚIONALITĂȚI NOI VERSUS PRIORITĂȚI ALE SISTEMULUI ELECTRONIC DE ACHIZIȚII MTENDER

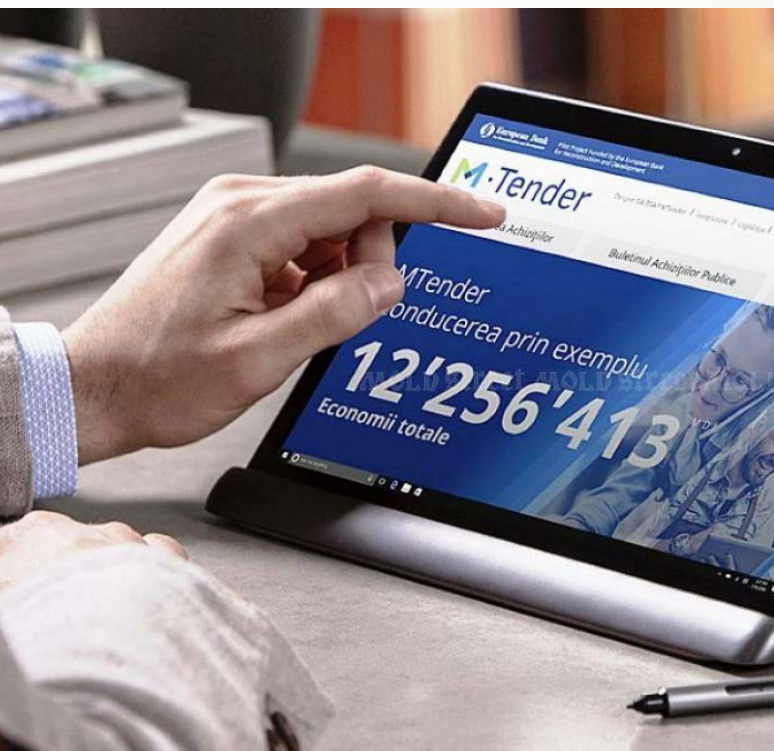
» Sistemul electronic de achiziții publice MTender a îmbunătățit transparența procesului de achiziție, însă nu la toate etapele acestuia. Funcționalitățile actuale ale sistemului electronic nu permit desfășurarea unui proces de achiziție integral electronic. Astfel, cu toate că sistemul funcționează din octombrie 2018, până în prezent, nu au fost dezvoltate funcționalități pentru etapa de executare a contractelor de achiziții publice, sau pentru desfășurarea tuturor procedurilor aplicabile conform Legii.

Legea nr. 131 din 3 iulie 2015 privind achizițiile publice. Autoritățile contractante continuă să transmită dări de seamă către Agenția Achiziții Publice (AAP) și să înregistreze contractele de achiziții la trezorerie în format de hârtie. Iar, Agenția Achiziții Publice continuă să proceseze manual datele privind atribuirea contractelor, anularea procedurilor și acordurile adiționale într-un sistem propriu, distinct de sistemul electronic. Implicit, transparența la etapa de executarea a contractelor de achiziții se limitează la informațiile pe care le publică AAP pe pagina sa web și care se referă strict la înregistrarea

contractului, contractantul și valoarea acestuia. Această deficiență nu permite monitorizarea achizițiilor publice până la etapa de finalizare a contractului de achiziție, inclusiv plăți, abateri, sancțiuni etc.

În august curent, Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe (CTIF), în calitate de operator al sistemului MTender, a [anunțat public actualizarea cu noi funcționalități a platformei digitale de achiziții publice](#). Conform comunicatului, au fost dezvoltate funcționalități extinse și operate îmbunătățiri, după cum urmează:

- 1 ÎMBUNĂȚĂȚIREA funcționalității de determinare a liniei bugetare, prin adăugarea unor parametri adiționali.
- 2 ÎMBUNĂȚĂȚIREA funcționalității de gestiune a planului de achiziții publice prin adăugarea unor parametri adiționali.
- 3 EXTINDEREA funcționalului de divizare a lotului, care aduce realocarea procesului de achiziții într-un proces separat.
- 4 AJUSTAREA Sistemului la cerințele legislative, în ceea ce privește procesul de evaluare a ofertelor (devine obligatorie declarația de conflict de interese).
- 5 COMPLETAREA funcționalului cu posibilitatea de a anula oferta/lotul, prin expedierea intenției de anulare și prin posibilitatea de confirmare/evocare a acțiunii.
- 6 ÎMBUNĂȚĂȚIREA sistemului prin extinderea modelelor de date pentru elementul de cost, licitație și ofertă.

Sistemul electronic de achiziții are o serie de carențe și deficiențe, inclusiv funcționalități-lipsă importante care generează dificultăți, atât pentru autoritățile contractante, cât și pentru alte instituții cu atribuții în domeniu. Prin urmare, orice funcționalitate nouă sau îmbunătățire este necesară. Însă, nu este clar ce presupun la modul practic aceste modificări și îmbunătățiri, ce probleme concrete soluționează și cu cine au fost discutate și agreeate ca fiind prioritare.

Mai mult ca atât, funcționalitățile noi dezvoltate în sistemul MTender necesită a fi implementate și de către platformele private pentru a beneficia de ele utilizatorii: autoritățile și operatorii economici. Respectiv, în contextul în care nu există o claritate cu privire la formatul sistemului electronic și activitatea platformelor care nu sunt consultate, și nu au nicio motivație sau obligație către Ministerul Finanțelor, aceste funcționalități nu generează o îmbunătățire reală a procesului de achiziție electronică.

Cu toate că, în același comunicat, se menționa că CTIF, în coordonare cu părțile implicate, a elaborat Planul de actualizare care cuprinde termeni, responsabili și acțiuni de revocare, în caz de eșec, un astfel de Plan nu a fost nici discutat și consultat cu părțile interesate și nici publicat.

În concluzie, ajustările introduse recent, preponderent de ordin tehnic, nu corespund cu prioritățile de dezvoltare ale sistemului (în special, dezvoltarea funcționalităților-lipsă), care au fost prevăzute și în [Conceptul tehnic al sistemului aprobat prin HG nr. 705 /2018](#). Mai mult, lipsește un dialog dintre toate părțile interesate cu privire la dezvoltarea sistemului electronic, eliminarea neconcordanțelor cu legislație și soluționarea deficiențelor cu care se confruntă autoritățile și operatorii economici.

*Autor: Diana ENACHI,
coordonatoare monitorizare achiziții publice*

VADIM ȚURCAN:

„ACHIZIȚIILE PUBLICE DE LUCRĂRI NECESITĂ O PLANIFICARE RIGUROASĂ, CUNOAȘTEREA LEGISLAȚIEI ȘI IMPLICAREA SPECIALIȘTILOR DIN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR”

» De modul în care autoritățile contractante efectuează achizițiile în mare parte depinde eficiența utilizării banilor publici. Din acest motiv, principiile de economie, eficiență și transparență sunt cerințe de bază la efectuarea achizițiilor de bunuri, lucrări sau servicii. Achizițiile de lucrări reprezintă peste 4.5 miliarde de lei, iar aproape jumătate din contestațiile depuse în anul 2020 fac referință la acest tip de achiziție. Care este situația actuală a achizițiilor publice de lucrări, care sunt prevederile care reglementează acest domeniu, ce ar trebui îmbunătățit, dar și cum putem monitoriza corect o achiziție publică de lucrări ne povestește **expertul în achiziții publice, Vadim Țurcan.**

Ana-Maria Veverița: Cum descrieți contextul actual al achizițiilor publice de lucrări din Republica Moldova?

Vadim Țurcan: Achizițiile publice de lucrări sunt probabil cele mai complexe proceduri din punct de vedere al întocmirii documentației de atribuire. Conform raportului Agenției Achiziții Publice în anul 2020, achizițiile de lucrări reprezintă peste 4.5 miliarde de lei, ceea ce constituie aproximativ 50% din totalul de contracte atribuite, după valoarea contractată. Un alt indicator ar complexității achizițiilor publice de lucrări reprezintă numărul total de contestații depuse de către operatorii economici la Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor. Astfel în anul 2020 au fost depuse 510 de contestații, ceea ce reprezintă aproximativ 40% din totalul de contestații depuse.

AMV: Care sunt actele care reglementează achizițiile publice de lucrări?

Vadim Țurcan: Achizițiile de lucrări sunt reglementate de către Legea nr. 131 din 03.07.2015 privind achizițiile publice și Hotărârea de Guvern nr. 638 din 26.08.2020 pentru aprobarea Regulamentului privind achizițiile publice de lucrări. În opinia mea, consider că odată cu adoptarea acestui regulament situația cu privire la desfășurarea achizițiilor publice de lucrări s-a îmbunătățit semnificativ. Totodată, specialistul în achiziții publice trebuie să cunoască și regulile de determinare a valorii obiectivelor de construcții și instrucțiunile privind întocmirea devizelor pentru lucrările de construcții-montaj prin metoda de resurse pentru a pregăti documentația de atribuire.

AMV: Ce aspecte, în opinia Dvs. trebuie îmbunătățite în materie de achiziții publice de lucrări?

Vadim Țurcan: În primul rând, desfășurarea achizițiilor publice de lucrări necesită, în opinia mea, o planificare suplimentară riguroasă și implicarea specialiștilor din domeniul construcțiilor. În același timp, un domeniu specific care nu este acoperit sunt serviciile de consultanță și aici vorbim de

În prezent, serviciile de consultanță sunt calculate în quantum procentual din valoarea estimată a lucrărilor. Codul practic în construcții CPL.01.01-2012 prevede un quantum de 1.1% pentru responsabil tehnic și 0.3% pentru controlul de autor. Abordarea respectivă este bună doar la nivelul de estimare a valorii potențialului contract. Însă, în practică aceste sume nu acoperă toate serviciile pe care trebuie să le ofere atât responsabilul tehnic, cât și controlul de autor.

consultanța în materie de reprezentantul beneficiarului și anume responsabil tehnic și controlul de autor. În prezent, serviciile de consultanță sunt calculate în quantum procentual din valoarea estimată a lucrărilor. Codul practic în construcții CPL.01.01-2012 prevede un quantum de 1.1% pentru responsabil tehnic și 0.3% pentru controlul de autor. Abordarea respectivă este bună doar la nivelul de estimare a valorii potențialului contract. Însă, în practică aceste sume nu acoperă toate serviciile pe care trebuie să le ofere atât responsabilul tehnic, cât și controlul de autor.

AMV: Cum ar putea fi îmbunătățită calitatea serviciilor de consultanță în acest sens, adică în lucrările de construcție?

Vadim Țurcan: Sunt necesare, după părerea mea, modificări pentru creșterea calității serviciilor de consultanță în construcții și anume achiziționarea conform criteriului de atribuire cel mai bun raport calitate/preț. O altă modificare mult

așteptată este trecerea la contractele tip FIDIC. Contractele FIDIC sunt cele mai frecvente forme standard de contracte internaționale de construcții din lume în prezent. Acestea au anumite caracteristici comune și recunosc necesitatea unei abordări echilibrate între rolurile și responsabilitățile părților implicate, precum și o alocare și gestionare echilibrată a riscurilor. În plus, majoritatea formularelor FIDIC prevăd un mecanism de soluționare a litigiilor cu mai multe niveluri.

AMV: Ce trebuie să cunoaștem atunci când monitorizăm procedurile de achiziție de lucrări?

Vadim Țurcan: Procedura de achiziție trebuie să o împărțim în mai multe etape pentru a monitoriza procedurile de achiziție de lucrări. La etapa de planificare ne vom concentra atenția pe determinarea corectă a valorii estimate a viitoarei achiziție de lucrări. Vom verifica listele de cantități de lucrări și apoi vom elabora documentația de atribuire. La etapa de desfășurare a procedurii de achiziție a lucrărilor de la publicarea anunțului de participare și până la deschiderea ofertelor trebuie elaborată documentația de atribuire

corectă respectând regulile privind descrierea bunurilor, lucrărilor și serviciilor conform art. 37 din Legea 131/2015. Cele mai dese încălcări se referă la faptul că se indică mărci comerciale specifice pentru anumite utilaje, fapt contrar prevederilor din legislația achizițiilor publice. La etapa de evaluare a ofertelor trebuie comparate ofertele operatorilor economici cu devizul estimativ al autorității contractante, astfel încât acesta să corespundă necesităților și să nu conțină abateri semnificative. În Regulamentului privind achizițiile publice de lucrări sunt specificate tipurile de abateri neînsemnate, iar conform pct. 134, abateri neînsemnate se consideră abaterile minore din oferta tehnică/financiară ce întrunesc cumulativ următoarele condiții: 1) reprezintă corectări ale unor abateri tehnice minore, iar o eventuală modificare a prețului total al ofertei, inclusiv de aceste corectări, nu schimbă clasamentul inițial al ofertanților; 2) cuantificarea teoretică în valoare monetară a respectivei abateri/omisiuni nu depășește 1% din prețul total al ofertei; 3) cuantificarea teoretică în valoare monetară a respectivei abateri/omisiuni nu depășește suma de 10 000 de lei din prețul total al ofertei.

După atribuirea contractului de achiziție publică este important să urmărim calitatea lucrărilor executate. Acestea trebuie să satisfacă exigențele esențiale conform Legii nr. 721 din 02.02.1996 privind calitatea în construcții și anume: rezistență și stabilitate, siguranța în exploatare, siguranța la foc, igienă și sănătatea oamenilor, izolație termică, protecție împotriva zgomotului și utilizare sustenabilă a resurselor naturale. Totodată, monitorii pot verifica cartea tehnică a construcției pentru a monitoriza desfășurarea lucrărilor, a verifica procesele verbale pentru lucrări ce devin ascunse sau procesele verbale pentru faze determinante. Respectând succesiunea etapelor descrise mai sus, societatea civilă poate cu ușurință să monitorizeze orice achiziție publică de lucrări.

- Vă mulțumim pentru interviu!

*Pentru conformitate,
Ana-Maria Veverița*

PESTE 30 DE REPREZANȚI AI SOCIETĂȚII CIVILE, MASS-MEDIA ȘI BUSINESS ȘI-AU CONSOLIDAT CAPACITĂȚILE ÎN MONITORIZAREA ACHIZIȚIILOR PUBLICE

» Treizeci și cinci de jurnaliști, reprezentanți ai organizațiilor societății civile, dar și operatori economici și-au consolidat capacitățile în monitorizarea achizițiilor publice participând la un program complex de instruire, organizat de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, în parteneriat cu Fondul de Parteneriat pentru Transparență (PTF). Programul de instruire face parte din proiectul „Consolidarea integrității în achizițiile publice”. Proiectul urmărește susținerea reformelor în domeniul achizițiilor publice în Moldova, care vor spori transparența și integritatea achizițiilor publice prin împuternicirea societății civile de a responsabiliza autoritățile publice.

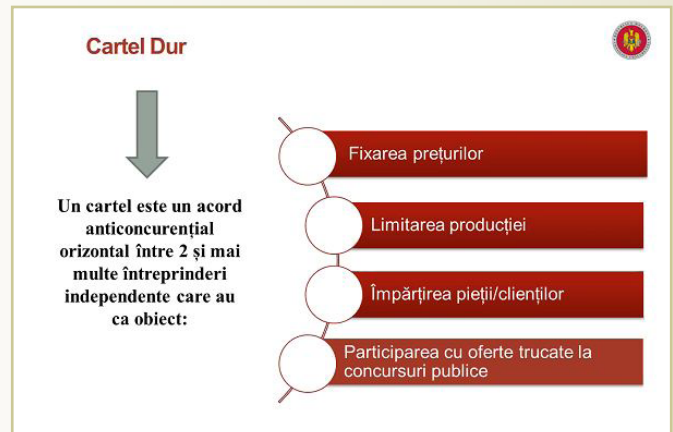
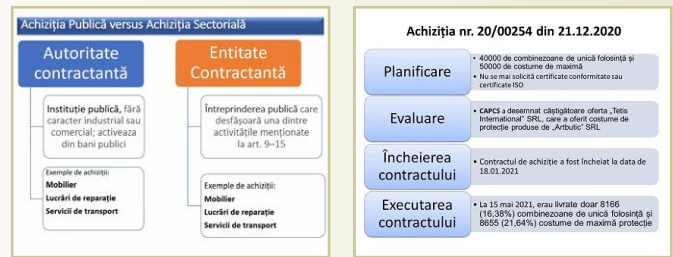
Programul s-a desfășurat în perioada 7 octombrie - 17 decembrie 2021 și a inclus 12 module de instruire, fiecare a câte două sesiuni de instruire. Subiectele programului de consolidare a capacităților au abordat cadrul legal și instituțional al achizițiilor publice, achizițiile sectoriale, procesul unei achiziții publice

electronice, accesul la informație și analiza datelor deschise, procedura de contestație, cât și instrumentele de identificare și analiză a riscurilor de corupție. De asemenea, mai multe studii de caz despre problemele și riscurile achizițiilor publice au fost prezentate participanților în cadrul programului.

„Rolul de watchdog pe care îl au reprezentanții societății civile și jurnaliștii de investigație pot responsabiliza autoritățile contractante, operatorii economici dar și factorii de decizie să fie mai eficienți, mai integri, mai transparenți. Pentru o monitorizare eficientă a achizițiilor publice societatea civilă și jurnaliștii de investigație trebuie să dispună de cunoștințe profunde pe subiecte precum: mecanismul de funcționare a sistemului de achiziții publice, cadrul legal și instituțional, instrumente de colectare și analiză a datelor, aplicarea instrumentelor de monitorizare și identificare a neregulilor și acțiunilor de responsabilizare a autorităților publice. În acest context, am considerat oportun de a consolida capacitățile și de a furniza un program complex de instruire în care monitorizarea din partea societății civile ar putea ulterior avea un impact pozitiv asupra cheltuirii eficiente a banilor publici și ar consolida buna guvernare”, consideră Carolina Ungureanu, vicedirector IDIS „Viitorul” și managerul proiectului.

„Programul de training pe achiziții publice a demonstrat încă o dată necesitatea unor instruirii permanente pentru societatea civilă și jurnaliștii care monitorizează și investighează achizițiile publice. În procesul de monitorizare a achizițiilor este, în egală măsură, importantă, cunoașterea cadrului normativ, a instrumentelor de monitorizare, a procesului de achiziție electronic și procedurile de atribuire a contractelor de achiziții. Cu toate că participanții au avut un nivel diferit de pregătire și experiență, programul a fost o oportunitate bună de networking și schimb de bune practici. Ne-am dori foarte mult ca toate cunoștințele și instrumentele însușite în cadrul programului de training să fie aplicate în practică, astfel încât achizițiile publice din toate regiunile să fie sub lupa societății civile și autoritățile publice să se responsabilize”, subliniază Diana Enachi, coordonatoare monitorizare achiziții publice.

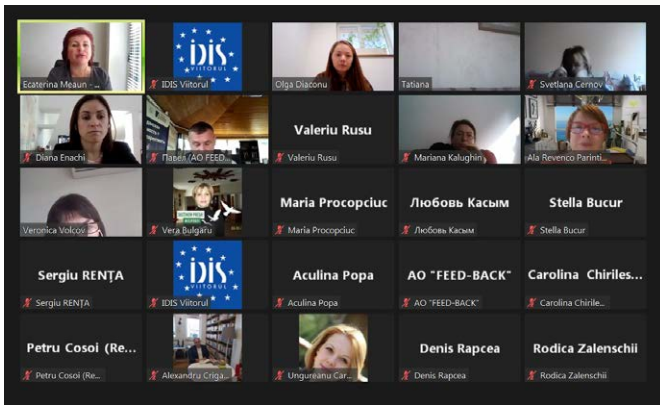
„Etapa de lansare a unei proceduri de achiziție, deschidere și evaluare a ofertelor este guvernata de unele reguli prestabilite. La fel, există o

multitudine de aspecte ce țin de factorul uman. Cunoașterea acestora este primordială în monitorizarea obiectivă a achizițiilor publice de către societatea civilă, dar și pentru investigațiile jurnalistice, reprezentanții acestor segmente fiind beneficiarii instruirii date”, spune Ecaterina Meaun, una dintre moderatoarele programului de instruire.

Iar expertul juridic Viorel Pîrvan le-a vorbit explicat participanților la programul de instruire toate aspectele legale ale unei achiziții publice, conflictul de interese și etapele de contestare: „Un subiect important abordat în cadrul programului îl reprezintă cel al conflictelor de interese și corupției în achizițiile publice. Participanții au fost familiarizați cu practicile interzise în procedurile de achiziții, responsabilitățile actorilor implicați în procesul de achiziție și modalitățile de sesizare a organelor competente în privința unor practici ilegale, dar și consecințele pentru procedurile de achiziții publice în cazul demonstrării actelor de corupție și conflictelor de interese. De asemenea, beneficiarii programului de instruire au înțeles mai bine care este rolul diferitor instituții publice în tot ce ține de achizițiile publice, cum pot să sesizeze aceste instituții pentru a raporta o anumită problemă”.

FIECARE DINTRE BENEFICIARIII PROGRAMULUI a avut posibilitatea să se expună referitor la utilitatea cursului de instruire, să vină cu recomandări și sugestii pentru procesul de monitorizare a achizițiilor publice.

MARCELA ZAMOSTEANU,
jurnalistă RISE Moldova:

„Deși în mare parte cunoșteam anumii termeni și proceduri, în cadrul sesiunilor de astăzi am aflat lucruri noi. De exemplu nu cunoșteam că autoritățile au asemenea pârghie precum garanția pentru ofertă și nu o folosesc. Studiile de caz prezentate și analizate au fost relevante și utile pentru a înțelege cum funcționează în practică anumite prevederi. De asemenea, importantă și utilă a fost metoda de calcul a ofertei cea mai avantajoasă economic”.

OLESEA HARTI,
membră a Asociației Băștinașilor „Zubrea” din satul Zubrești:

„Cursul e foarte bine venit. Fiind practic fără experiență în domeniul achizițiilor, acesta a venit să contribuie considerabil la îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților mele în acest domeniu. A fost foarte utilă combinarea aspectului teoretic cu cel practic și este mult mai ușor de asimilat informația în acest fel”.

TATIANA DJAMANOV,
jurnalistă la Radio Orhei:

„Instruirea a fost bine foarte bine organizată. Prezentările moderatorilor,

combinat cu rundele de sesiuni și răspunsuri au permis ca informația să fie mai ușor asimilată. Agenda fiecărei sesiuni a fost bine gândită, inclusiv din punctul de vedere al timpului, pentru comoditatea participanților”.

NĂLEA DEMIAN,
administrator la SRL „Bioenergy Company”:

„Am decis să particip la acest program deoarece compania nu a luat parte niciodată la vreo procedură de achiziție publică, motivul fiind lipsa cunoștințelor în domeniu. Această instruire m-a ajutat să înțeleg toate etapele unei achiziții publice, cadrul legal și toate informațiile necesare de a ne lansa în astfel de proceduri”.

VERA BULGARU,
directoarea postului TV Drochia:

„O informație foarte utilă și importantă pentru noi jurnaliști. Am primit răspunsuri la întrebări ca mă vor ajuta foarte mult în activitatea mea. Mulțumesc mult!”.

De asemenea, la final de program, participanții au primit certificate din partea organizatorilor și au făcut schimb de impresii și de informații utile.

Participanții la programul de instruire vor avea ulterior oportunitatea de a aplica la un program de granturi prin intermediul căreia organizațiile eligibile care vor fi selectate în baza unui concurs deschis, vor primi suport și expertiză în procesul de monitorizare a achizițiilor. Recomandările formulate de reprezentanții societății civile după procesul de monitorizare a achizițiilor vor fi transmise decidenților pentru a fi examinate și întreprinse acțiuni de îmbunătățire a situației, responsabilizând astfel autoritățile implicate. Rezultatul așteptat ar fi obținerea eficienței în utilizarea banilor publici, minimizarea riscurilor autorităților publice, și în final, bunuri, lucrări și servicii publice de calitate pentru cetățenii Republicii Moldova.

RISCURILE PERSISTENTE CARE AMENINȚĂ INTEGRITATEA ACHIZIȚIILOR PUBLICE, POTRIVIT EXPERȚILOR

» Organizațiile societății civile și actorii politici din Moldova au conceput proceduri și norme legislative pentru combaterea corupției în toată țara. Cu toate acestea, riscurile persistente amenință succesul acestor eforturi. Orice acțiune eficientă nu trebuie doar să ia în considerare aceste riscuri, ci să includă măsuri specifice pentru a contracara cele mai răspândite provocări ale activității anticorupție.

Această evaluare a riscurilor a fost desfășurată în cadrul proiectului „Consolidarea integrității în achizițiile publice”, ce este implementat de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, în parteneriat cu Fondul de Parteneriat pentru Transparență (SUA). Proiectul își propune să instruiască organizațiile societății civile (OSC), operatorii economici și membrii mass-media pentru a monitoriza achizițiile publice în Moldova, a identifica cazurile de corupție și a lua măsuri pentru a o atenua. Pentru a face acest lucru, analiza riscurilor își propune să răspundă la următoarele întrebări: *Care sunt cele mai importante riscuri în achizițiile publice? Care sunt prioritățile acestui proiect?*

În evaluarea riscurilor, autorii au identificat o varietate de riscuri printr-o varietate de abordări, inclusiv interviuri calitative cu părțile interesate și cartografierea diferitelor faze ale achizițiilor publice. Riscurile identificate variază de la amenințări grave până la cele mai ușoare și sunt grupate în următoarele secțiuni:

MANIPULARE PENTRU INTERESE PERSONALE

De-a lungul procesului de achiziții, există diverse situații în care actorii cheie manipulează informații, numiri, contracte și selecții pentru un câștig sau interes personal. De exemplu utilizarea metodelor de achiziție mai puțin formale și blocarea

reprezentanților societății civile competenți de la informații legate de achiziții aduc adesea beneficii pentru actorii care gestionează aceste acțiuni.

INCONSECVENȚE, NEREGULI ȘI INFORMAȚII INCOMPLETE

Nu toate problemele din cadrul procesului de achiziții publice se datorează neapărat corupției. Adesea, neregulile sunt la fel de vinovate pentru ineficiența procesului. Informațiile nepotrivite în diferite etape ale procesului de achiziție pot indica fie manipularea informațiilor, fie o simplă greșeală. Există puțină sau deloc pregătire profesională pentru personalul agențiilor contractante, iar acest lucru duce adesea la erori de înțelegere și lipsă de respectare a regulilor și procedurilor de achiziții publice. Oricum, acest risc subminează legitimitatea procesului într-un mediu corupt.

ÎNCĂLCAREA ȘI NERESPECTAREA REGULILOR

Deși există un proces detaliat pentru achizițiile publice, acesta este adesea ignorat. De exemplu, autoritatea contractantă nu furnizează frecvent informații complete sau la timp referitoare la evaluarea ofertei reprezentanților societății civile care participă la grupul de lucru pentru achiziții publice. Deși adesea nu respectă regulile și liniile directoare, nu există nicio penalitate pentru autoritățile competente care fac acest lucru, deoarece Agenția pentru achiziții publice nu are autoritatea de a le sancționa. În cele din urmă, simpla nerespectare a regulilor procesului de achiziție se manifestă într-o pondere semnificativă a riscurilor prezentate pentru integritatea procesului de achiziție.

CONFLICTUL DE INTERESE

Dacă o singură autoritate contractantă lucrează cu același beneficiar de nenumărate ori și această entitate primește în mod constant contracte, indiferent de parametri, o astfel de situ-

ție indică un potențial conflict de interese. Mai mult, conflictele de interese dintre membrii grupului de lucru privind achizițiile publice ale autorității și unul sau mai mulți dintre ofertanți rămân adesea nedezvăluite și duc direct la un comportament lipsit de etică. În aceste condiții, adesea cele două grupuri vor beneficia reciproc. Odată ce lucrează împreună, achizițiile viitoare sunt manipulate pentru a se asigura că parteneriatul lor continuă. Acesta este un aranjament obișnuit și, deși este relativ ușor de observat printr-o pistă de hârtie, poate fi adesea dificil de dovedit, ceea ce va constitui o provocare-cheie pentru monitorii care urmează să fie instruiți în proiect.

ROLUL AUTORITĂȚII CONTRACTANTE

Deși autoritățile competente au un rol major în achizițiile publice, centralitatea lor în proces și autoritatea relativ necontrolată oferă oportunități frecvente pentru o gestionare defectuoasă coruptă a procesului de achiziții. Monitorizarea activităților lor și responsabilizarea acestora reprezintă o componentă esențială a oricărei acțiuni anticorupție din sectorul achizițiilor publice din Moldova.

Astfel, având în vedere aceste riscuri, au fost adoptate măsuri pentru a proteja durabilitatea și activitățile proiectului. De exemplu, programul de consolidare a capacităților a fost conceput special pentru a proteja împotriva acestor riscuri în procesul de achiziție. În plus, pe tot parcursul proiectului, implementatorii și consilierii vor monitoriza noi riscuri și vor ajusta activitățile după cum este necesar.

Deși peisajul activităților corupte din Moldova rămâne o amenințare intimidantă și semnificativă pentru succesul proiectului, analiza evaluării riscurilor asigură faptul că activitățile proiectului țin cont de aceste potențiale provocări. Această activitate demonstrează că, deși riscurile nu pot fi eradicate, ele pot fi depășite.

*Autor: Rachel Ansley, specialist comunicare
Fondul de Parteneriat pentru Transparență (PTF)*

AUDITUL PRIVIND ACHIZIȚIILE PUBLICE LA MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII, DISCUTAT ÎN COMISIA PARLAMENTARĂ

» Reacțiile entității auditate față de constatările Curții de Conturi trebuie să fie adecvate, responsabile și în albia legislației, a remarcat președinta Comisie de control al finanțelor publice (CCFP), Tatiana Cunețchi. Menționăm, că Curtea de Conturi a Republicii Moldova (CCRM) a prezentat la data de 8 decembrie, în cadrul CCFP, [rezultatele auditului conformității achizițiilor publice în cadrul sistemului Ministerului Educației, Culturii și Cercetării \(MECC\) în anul 2020](#).

Echipa de audit a prezentat cele mai semnificative constatări la estimarea și planificarea achizițiilor publice, precum și la etapele de atribuire, de executare și de monitorizare a contractelor de achiziții. Probele de audit au fost colectate la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC), 88 instituții bugetare și circa 113 instituții la autogestiune din subordine.

În anul 2020 entitățile din subordinea MECC au efectuat achiziții în sumă totală de 608,3 mil. lei, dintre care achiziții de valoare mică și până la 10,0 mii lei în sumă de 291,5 mil. lei sau 47,9% din achizițiile totale (inclusiv entitățile bugetare – 33,9% și la autogestiune - 60,5 %).

Conform constatărilor de audit, entitățile din subordinea MECC nu au asigurat conformitatea evaluării necesităților, determinării bugetului și întocmirii planului de achiziții, nefiind asigurată nici corelarea între bugetul aprobat și planul de achiziții. Astfel, 87 de instituții bugetare, conform bugetului precizat, aveau planificate procurări în sumă de 640,48 mil. lei și respectiv 602,32 mil. lei. Dintre acestea, doar 25 de entități au elaborat planul de achiziții pentru anul 2020 în sumă totală de 61,18 mil. lei, sau doar pentru 10,2% din procurările precizate. De asemenea, din 106 instituții la autogestiune active din subordinea MECC, doar 29 entități au elaborat planul de achiziții pentru anul 2020, în sumă de 108,3 mil. lei din totalul procurărilor de circa 654,7 mil. lei.

Curtea de Conturi subliniază că, entitățile din subordinea MECC nu au asigurat organizarea și îndeplinirea conformă a atribuțiilor grupurilor de lucru în achiziții publice, nefiind stabilite expres atribuțiile fiecărui membru, nu au întocmit conform dosarul achiziției publice, nu au asigurat o fundamentare economico-financiară a soluțiilor existente pentru determinarea achiziției. (De exemplu: Organizația Concertistică și Impresariat „Moldova-Concert”; Școala-internat specială pentru copii orbi și slab văzători din mun. Bălți).

Planificarea defectuoasă a achizițiilor publice a determinat deficiențele admise la etapa de selectare și atribuire a contractelor de achiziție, fiind admisă divizarea achizițiilor. De exemplu, procedura de achiziționare a manualelor (39,74 mil. lei) combină nejustificat procurarea utilizării „dreptului de autor asupra manualelor” și procurarea „serviciilor de tipărire”, ceea ce generează deficiențe la determinarea corectă a valorii estimate de achiziție și a criteriilor de alegere a câștigătorului. Astfel, în cazul necesității reeditării unui manual, MECC efectuează procurarea prin negocieri directe fără publicare de la operatorul economic câștigător al licitației inițiale, ceea ce a dus la majorarea valorii manualelor cu 8,4 mil. lei. În alt caz, achiziția dezinfectantului lichid pentru mâini (28,9 mil. lei), necesar pentru prevenirea și controlul infecției COVID-19, a fost efectuată prin stabilirea unor cerințe nemotivate, ceea ce a determinat limitarea concurenței și procurarea dezinfectantului la prețuri majorate cu cel puțin 7,2 mil. lei.

Iar în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică, autoritățile contractante au admis unele neconformități, care au afectat legalitatea și eficiența achiziției, cum ar fi:

- **ACHIZIȚIA CĂRBUNELUI** în valoare de 1.3 mil. lei de către Școala-internat specială pentru copii orbi și slab văzători din mun. Bălți în ultimii cinci ani se efectuează de la unul și același furnizor;

- **ALOCAREA PREMATURĂ** a mijloacelor pentru achiziționarea fotoliilor și copertinei de către Teatrul „B.P. Hașdeu” din orașul Cahul în valoare de 1,3 mil. lei, deși, construcția clădirii teatrului nu a fost finalizată;

- **ANULAREA NEJUSTIFICATĂ** a achiziției lucrărilor privind reparația capitală a grupurilor sanitare din blocul de studii al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” în valoarea de 734,3 mii lei (fără TVA) și a achiziției privind montarea sistemelor de semnalizare anti-incendiu și a paratrăsnetului în valoare de 802,59 mii lei (fără TVA).

În concluzie, Curtea de Conturi a menționat că, evaluarea conformității achizițiilor publice în anul 2020 în cadrul sistemului MECC și circa 200 de instituții în subordine relevă neconformități la estimarea și planificarea achizițiilor, precum și la etapele de atribuire, de executare și de monitorizare a contractelor de achiziții. Entitățile au neglijat asigurarea transparenței achizițiilor publice. La etapele de evaluare a ofertelor și de atribuire a contractelor de achiziție, procesul de achiziții publice a fost afectat de un șir de neconformități, condiționate de neasigurarea imparțialității și obiectivității în activitatea grupului de lucru de evaluare a ofertelor. Aspectele menționate ale activității instituțiilor în domeniul achizițiilor publice necesită îmbunătățiri, pentru a spori transparența și eficiența utilizării mijloacelor financiare publice.

Sursa: www.ccrm.md